

HE 49/2006 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ilmailulakia.

Ilmailulakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan viranomaisen ei voisi ilman erityistä syytä muuttaa tai uudistaa myöntämäänsä laissa tarkoitettua lupaa, jos luvasta säädettyä eräänynyttä maksua ei ole maksettu. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös lentopaikan pitäjän oikeudesta estää ilma-aluksen liikkeellelähtö, jos mak-

sua lentopaikan tai ilmailua varten annettavan palvelun käytöstä ei ole saatu. Samalla myös lain ilma-alusrekisteriä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi. Lentopaikan pitäjän tekemä ilmoitus aluksen lähdön estämisestä tulisi tallettaa rekisteriin. Merkintä maksun laiminlyönnistä estäisi ilma-aluksen poistamisen rekisteristä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
PERUSTELUT	3
1. Nykytila ja ehdotetut muutokset	3
1.1. Muutosten tausta.....	3
1.2. Lentopaikan pitäjän oikeus ilma-aluksen lähdön estämiseen.....	3
1.3. Viranomaisen myöntämän luvan muuttamatta tai uudistamatta jättäminen, jos luvasta säädettyä maksua ei ole suoritettu	4
2. Esityksen vaikutukset	4
3. Asian valmistelu	5
4. Voimaantulo	5
5. Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys.....	5
LAKIEHDOTUS.....	6
ilmailulain muuttamisesta	6
LIITE	8
RINNAKKAISTEKSTIT	8
ilmailulain muuttamisesta	8

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Muutosten tausta

Ilmailun hallinnon ja lainsäädännön laaja kokonaisuudistus toteutettiin 1 päivänä tammikuuta 2006 voimaan tulleilla kuudella lailla ja neljällä asetuksella. Säädöksistä keskeisin oli uusi ilmailulaki (1242/2005). Eräät ilmailulakia koskeneeseen hallituksen esitykseen (HE 139/2005 vp) sisältyneet säännökset poistettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 48/2005 vp) johdosta. Säännökset on valmisteltu uudelleen ja niihin on tehty eräitä tarkistuksia.

Ehdotetut muutokset liittyvät saatavien turvaamiseen. Lain 12, 17 ja 164 §:n muuttaminen liittyvät kaikki samaan kysymykseen eli lentopaikan pitäjän oikeuteen estää ilma-aluksen lähtö, jos lentopaikan ja ilmailua varten annetun palvelun käytöstä perittävää maksua ei ole suoritettu. Lain uusi 151 a § pyrki puolestaan turvaamaan ilmailuviranomaisen maksusaatavan tilanteessa, jossa luvan haltijalla on toistaiseksi voimassa oleva lupa tai pitkän määräajan voimassa oleva lupa, josta peritään säädettyä vuosimaksua.

1.2. Lentopaikan pitäjän oikeus ilma-aluksen lähdön estämiseen

Ilmailulain 164 §:n otsikkoa muutettaisiin ja siihen lisättäisiin uusi momentti. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lentopaikan pitäjä voi estää ilma-aluksen lähdön, kunnes 1 momentissa tarkoitetut maksut lentopaikan ja ilmailua varten annetun palvelun käytöstä on suoritettu tai vakuus niistä annettu. Estäminen voisi tapahtua pidättymällä lentoonlähtöä varten tarvittavien palvelujen antamisesta tai asettamalla ilma-aluksen tielle liikkeellelähdön estäviä välineitä tai rakennelmia, kuten esimerkiksi ajoneuvoja tai puomeja. Lentopaikan pitäjän olisi mitoitettava ja toteutettava toimenpiteet niin, ettei niillä vaaranneta henkeä tai terveyttä eikä vahingoiteta paikoitettua ilma-alusta. Tämä tarkoittaisi muun

muussa sitä, ettei ilma-aluksesta saa irrottaa osia. Liikkeelle lähdön estäminen olisi sallittua, mutta esimerkiksi nousukiidossa olevaa ilma-alusta ei voitaisi enää pysäyttää, koska pysäyttäminen vaarantaisi ilma-aluksessa olevien hengen tai terveyden. Momentin mukaan oikeutta lähdön estämiseen ei kuitenkaan olisi, jos ilma-alus on lähdössä kansainvälisessä säännöllisessä lentoliikenteessä aikataulun mukaiselle lennolle.

Säännös vastaa asiallisesti aiemmin voimassa olleen ilmailulain (281/1995) 84 §:n 2 momentin turvaamissäännöstä. Se on kuitenkin aiempaa täsmällisempi, ja siinä on otettu nimenomaisesti huomioon toimenpiteiden oikeasuhtaisuuden vaatimus. Palvelumaksujen peruste syntyy ja palvelumaksusaatava alkaa kertyä, kun palvelua aletaan antaa. Kansainvälisen liikenteen osalta palvelun antaminen alkaa viimeistään ilma-aluksen saapuessa Suomen ilmatilaan. Tuossa vaiheessa ei ole mahdollista varmistua asiakkaan maksuvyvystä tai maksuhalukkuudesta, eikä ilma-aluksen saapumista Suomen ilmatilaan voida estää. Maksuista vastuussa oleviin tahoihin on usein erittäin vaikea kohdistaa tehokkaita perintätoimia jälkikäteen, jos kyseessä on ulkomainen lentokone eikä maksusta vastuussa olevalla henkilöllä tai yhtiöllä ole omaisuutta Suomessa (esimerkiksi ulkomaisen lentoyhtiön yksittäinen rahtitilauslento Suomeen). Lentopaikan pitäjän ja palvelun antajan saatavien perintä on siten tarpeen turvata ilma-aluksen lähdön estämistä koskevalla säännöksellä, jolla on merkitystä niin kotimaisten kuin ulkomaistenkin ilma-alusten ja velallisten osalta. Säännös vastaa myös toimialan kansainvälistä käytäntöä, jossa toiminta liikenteen sujuvuuden varmistamiseksi perustuu laskutukseen. Käytännössä liikkeellelähdön estäminen rinnastuu täysin myös käsityöläisen pidätysoikeuteen.

12 §:n 1 momenttiin lisättäisiin uusi 10 kohta. Sen mukaan ilma-alusrekisteriin merkittäisiin lentopaikan pitäjän tekemä kirjallinen ilmoitus 164 §:ään ehdotetun 2 momentin mukaisesta ilma-aluksen lähdön estämi-

sestä palvelumaksun suorittamatta jättämisen johdosta. Tällainen merkintä voidaan luonnollisesti tehdä vain Suomen ilma-alusrekisterissä olevan lentokoneen osalta.

17 §:n 3 momenttiin lisättäisiin virke, jonka mukaan ilma-aluksen rekisteristä poistamiseen vaadittaisiin lentopaikan pitäjän kirjallinen suostumus, jos 164 §:ssä tarkoitettuja palvelumaksuja ei ole suoritettu eikä niistä ole asetettu vakuutta. Omistaja ei siis voisi poistaa ilma-alusta rekisteristä ilman lentopaikan pitäjän suostumusta. Tällä säännöksellä pyritään varmistamaan se, ettei ilma-alusta viedä ulkomaille velkojien ulottumattomiin. Säännöksen tavoitteena on saatavien perinnän turvaaminen, ja se on lentokenttien pitäjien ja lennonvarmistuspalvelujen antajien kannalta välttämätön.

1.3. Viranomaisen myöntämän luvan muuttamatta tai uudistamatta jättäminen, jos luvasta säädettyä maksua ei ole suoritettu

Lain uuden 151 a §:n mukaan viranomaisen ei ilman erityistä syytä voisi hyväksyä myöntämänsä luvan muuttamista tai uudistamista koskevaa hakemusta, jos luvasta säädetty eräännytynyt maksu on laiminlyöty eikä sitä kehotuksesta huolimatta ole kohtuullisessa ajassa maksettu. Ilmailuhallinnon rahoituksen kannalta säännös olisi erittäin merkittävä. Säännös pyrkisi turvaamaan viranomaisen maksusaatavan tilanteessa, jossa luvan haltijalla on toistaiseksi voimassa oleva lupa tai pitkän määräajan voimassa oleva lupa. Näissä tapauksissa ensimmäinen lupamaksu peritään lupaa myönnettäessä, minkä jälkeen viranomaisvalvonnan kustannusten kattamiseksi peritään säädetty vuosimaksu. Kuten Ilmailuhallinnon maksullisista suoritteista annetusta 1 päivänä tammikuuta 2006 voimaan tulleesta liikenne- ja viestintäministeriön asetuksesta (1250/2005) ilmenee, voivat vuosimaksut olla hyvinkin suuria, ansiolenjoyritysten osalta jopa yli 100 000 euroa. Vaarana on, että vuosimaksuja jätetään maksamatta etenkin tapauksissa, joissa lentotoimintaa harjoitetaan Suomen rajojen ulkopuolella. Ulosotto olisi näissä tapauksissa saatavien perimiseksi tehoton keino. Luvan muuttamatta tai uudistamatta jättäminen on luvan haltijan kannalta suhteellisen ankara toimen-

pide, mutta se on keinona välttämätön sen varmistamiseksi, ettei yleensä koko yhteisön alueella toimintaan oikeuttavia lupia hankitaisi vilpillisessä tarkoituksessa aikomattakaan maksaa säädettyjä maksuja, ja että tällaisessa tarkoituksessa hankittuun lupaan voitaisiin puuttua mahdollisimman tehokkaasti. Jos vuosimaksuja ei makseta, ja erityisesti, jos maksujen laiminlyöntejä alkaa esiintyä yleisemmin, vaikeutuu viranomaistoiminnan kustannusten kattaminen. Koska ilmailun viranomaistoiminnan rahoituksen osalta on jatkuvasti korostettu asiakasmaksujen merkitystä, on ehdotus linjassa Ilmailuhallinnon maksullisia suoritteita koskevien muiden säädösten kanssa.

Ehdotetussa säännöksessä tarkoitettu erityinen syy muuttaa tai uudistaa lupa maksulaiminlyönnistä huolimatta olisi esimerkiksi tilanne, jossa luvanhaltijan on haettava luvan vähäistä muuttamista määräyksistä tai ilma-luviranomaisen toimenpiteistä johtuen. Viranomaisen voi esimerkiksi katsoa luvassa tarkoitettun toiminnan vastuuhenkilön sopimattomaksi tehtävänsä ja vaatia vastuuhenkilön vaihtamista, jolloin luvanhaltija esittää vastuuhenkilöksi toista sopivaksi katsomaansa henkilöä ja luvan muuttamista tältä osin.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksen taloudelliset vaikutukset ilmailun viranomaistoiminnan kannalta ovat varsin merkittävät. Ilmailun toimijoille myönnettävistä luvista perittävät vuosimaksut ovat oleellinen osa Ilmailuhallinnon rahoitusta. Jos vuosimaksuja ei makseta, ja erityisesti jos maksulaiminlyöntejä alkaisi esiintyä yleisemmin, vaikeutuisi viranomaistoiminnan kustannusten kattaminen. Koska ilmailun viranomaistoiminnan rahoituksen osalta on jatkuvasti korostettu asiakasmaksujen merkitystä, on ehdotus linjassa Ilmailuhallinnon maksullisia suoritteita koskevien muiden säädösten kanssa. Taloudelliset vaikutukset myös lentopaikkojen pitäjinä ja palvelujen antajina toimiville, niin Ilmailulaitokselle kuin yksityisillekin, ovat merkittävät, koska mahdollisuudet saatavien tehokkaaseen perintään paranevat. Esityksellä ei ole olennaisia vaikutuksia ilmailualan yritysten toimintaan. Tehokkaiden perintäkeinojen ottaminen lakiin on kuitenkin omiaan nostamaan kynnystä

sellaisten kuljetuspalveluiden tarjoajien toiminnan aloittamiselle ja jatkamiselle, joilla ei ole ollut alun perinkään riittäviä taloudellisia edellytyksiä toiminnan harjoittamiselle. Tätä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä liikenne- ja viestintäministeriössä.

Esityksestä on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, Ilmailuhallinnolta, Ilmailulaitokselta, merkittävimmiltä Suomessa toimivilta lentoyhtiöiltä, Suomen Ilmailuliitto – Finlands Flygförbund ry:ltä sekä Suomen lentotoiminnan harjoittajien liitto ry:ltä. Annetuissa lausunnoissa esitystä on pidetty tarpeellisena ja perusteltuna.

4. Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

5. Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Eräät ilmailulain kokonaisuudistusta koskeneeseen hallituksen esitykseen (HE 139/2005 vp) sisältyneet säännökset poistettiin perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 48/2005 vp) johdosta. Perustuslakivaliokunnan mukaan luvan peruuttaminen olisi yksilön oikeusasemaan puuttuvana viranomaistoimena vaikutukseltaan jyrkempi kuin

haetun luvan epääminen. Valiokunnan mukaan ilmailuviranomaisen myöntämän luvan peruuttaminen lupamaksun laiminlyönnin seurauksena ei siten täyttänyt sääntelyltä edellytettävää oikeasuhtaisuuden vaatimusta. Tämän vuoksi nyt ehdotettua 151 a §:ää on tarkistettu siten, että lupaa ei maksulaiminlyöntitapauksissa peruutettaisi, mutta sen muuttamista tai uudistamista koskevaa hakemusta ei voitaisi hyväksyä. Vaikka toimenpide puuttuu suhteellisen voimakkaasti elinkeinonharjoittajan oikeusasemaan, rinnastuu se haetun luvan epäämiseen tilanteessa, jossa luvan hakijalta puuttuvat edellytykset harjoittaa lentotoimintaa. Säännöksen tarkoituksena on puuttua taloudellista arvoltaan huomattavien vuosimaksujen laiminlyönteihin.

Ilma-aluksen lähdön estämistä koskeva ehdotettu 164 §:n 2 momentti vastaa asiallisesti aiemmin voimassa olleen ilmailulain (281/1995) 84 §:n 2 momentin turvaamis-säännöstä. Se on kuitenkin aiempaa täsmällisempi, ja siinä on otettu nimenomaisesti huomioon toimenpiteiden oikeasuhtaisuuden vaatimus.

Ehdotetut säännökset eivät sisällä perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia. Näin ollen on perusteltua katsoa, että esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki**ilmailulain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 2005 annetun ilmailulain (1242/2005) 12 §:n 1 momentin 9 kohta, 17 §:n 3 momentti ja 164 §:n otsikko, sekä
lisätään 12 §:n 1 momenttiin uusi 10 kohta, lisätään lakiin uusi 151 a §, sekä 164 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

12 §

Ilma-alusrekisteriin talletettavat tiedot

Ilma-alusrekisteriin talletetaan:

9) ilma-alukseen vahvistetut kiinnitykset ja niiden uudistamiset, kuolettamiset ja etuoikeusjärjestyksen muutokset;

10) lentopaikan pitäjän tekemä kirjallinen ilmoitus 164 §:n 2 momentin mukaisesta ilma-aluksen lähdön estämisestä.

17 §

*Ilma-aluksen poistaminen ilma-
alusrekisteristä*

Jos ilma-alus on kiinnitetty taikka merkitty ulosmitatuksi tai turvaamistoimenpiteen alaiseksi, vaaditaan rekisteristä poistamiseen lisäksi kiinnityksen haltijan taikka ulosmittauksen tai turvaamistoimenpiteen hakijan kirjallinen suostumus. Jos lentopaikan pitäjä on estänyt ilma-aluksen lähdön 164 §:n 2 momentin mukaisesti ja ilmoittanut siitä rekiste-

rinpitäjälle, vaaditaan rekisteristä poistamiseen lentopaikan pitäjän kirjallinen suostumus.

151 a §

Luvan muuttamatta tai uudistamatta jättäminen maksun laiminlyönnin johdosta

Viranomainen ei saa ilman erityistä syytä hyväksyä myöntämänsä luvan muuttamista tai uudistamista koskevaa hakemusta, jos luvasta säädettyä eräännyttä maksua ei kehoituksesta huolimatta ole kohtuullisessa määräajassa maksettu.

164 §

Yhteisvastuullisuus lentopaikan ja ilmailua varten annetun palvelun käytössä sekä ilma-aluksen lähdön estäminen, jos suoritusta ei ole saatu

Lentopaikan pitäjä voi palveluiden antamisesta pidättymällä tai ilma-aluksen liikkeelle lähdön estävin välinein tai rakentein estää ilma-aluksen lähdön, kunnes 1 momentissa

tarkoitettut maksut on suoritettu tai vakuus niistä asetettu. Toimenpiteet on mitoitettava ja toteutettava niin, ettei niillä vaaranneta henkeä tai terveyttä eikä vahingoiteta paikoitettua ilma-alusta. Oikeutta lähdön estämiseen ei kuitenkaan ole, jos ilma-alus on läh-

dössä kansainvälisessä säännöllisessä lento- liikenteessä aikataulun mukaiselle lennolle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu- ta 20 .

Helsingissä 28 päivänä huhtikuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Liikenne- ja viestintäministeri *Susanna Huovinen*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

Laki

ilmailulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 2005 annetun ilmailulain (1242/2005) 12 §:n 1 momentin 9 kohta, 17 §:n 3 momentti ja 164 §:n otsikko, sekä
lisätään 12 §:n 1 momenttiin uusi 10 kohta, lisätään lakiin uusi 151 a §, sekä 164 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

12 §

Ilma-alusrekisteriin talletettavat tiedot

Ilma-alusrekisteriin talletetaan:

9) ilma-alukseen vahvistetut kiinnitykset ja niiden uudistamiset, kuolettamiset ja etuoikeusjärjestyksen muutokset.

17 §

*Ilma-aluksen poistaminen ilma-
alusrekisteristä*

Jos ilma-alus on kiinnitetty taikka merkitty ulosmitatuksi tai turvaamistoimenpiteen alaiseksi, vaaditaan rekisteristä poistamiseen lisäksi kiinnityksen haltijan taikka ulosmittauksen tai turvaamistoimenpiteen hakijan kirjallinen suostumus.

Ehdotus

12 §

Ilma-alusrekisteriin talletettavat tiedot

Ilma-alusrekisteriin talletetaan:

9) ilma-alukseen vahvistetut kiinnitykset ja niiden uudistamiset, kuolettamiset ja etuoikeusjärjestyksen muutokset;

10) lentopaikan pitäjän tekemä kirjallinen ilmoitus 164 §:n 2 momentin mukaisesti ilma-aluksen lähdön estämisestä.

17 §

*Ilma-aluksen poistaminen ilma-
alusrekisteristä*

Jos ilma-alus on kiinnitetty taikka merkitty ulosmitatuksi tai turvaamistoimenpiteen alaiseksi, vaaditaan rekisteristä poistamiseen lisäksi kiinnityksen haltijan taikka ulosmittauksen tai turvaamistoimenpiteen hakijan kirjallinen suostumus. Jos lentopaikan pitäjä on estänyt ilma-aluksen lähdön 164 §:n 2 momentin mukaisesti ja ilmoittanut siitä rekisterinpitäjälle, vaaditaan rekisteristä poistamiseen lentopaikan pitäjän kirjallinen suostumus.

151 a §

Luvan muuttamatta tai uudistamatta jättäminen maksun laiminlyönnin johdosta

Viranomainen ei saa ilman erityistä syytä hyväksyä myöntämänsä luvan muuttamista tai uudistamista koskevaa hakemusta, jos luvasta säädettyä eräntynyttä maksua ei kehotuksesta huolimatta ole kohtuullisessa määräajassa maksettu.

164 §

Yhteisvastuullisuus lentopaikan ja ilmailua varten annetun palvelun käytössä

164 §

Yhteisvastuullisuus lentopaikan ja ilmailua varten annetun palvelun käytössä sekä ilma-aluksen lähdön estäminen, jos suoritusta ei ole saatu

Lentopaikan pitäjä voi palveluiden antamisesta pidättymällä tai ilma-aluksen liikkeelle lähdön estävin välinein tai rakentein estää ilma-aluksen lähdön, kunnes 1 momentissa tarkoitetut maksut on suoritettu tai vakuus niistä asetettu. Toimenpiteet on mitoitettava ja toteutettava niin, ettei niillä vaaranneta henkeä tai terveyttä eikä vahingoiteta paikoitettua ilma-alusta. Oikeutta lähdön estämiseen ei kuitenkaan ole, jos ilma-alus on lähdössä kansainvälisessä säännöllisessä lentoliikenteessä aikataulun mukaiselle lennolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .